

Jaarverslag insectenwerkgroep 2015

De eerste nieuwsbrief van de insectenwerkgroep is net als vorig jaar het jaarverslag van 2015. We hebben een mooi vlinder- en insectenjaar achter de rug. Het aantal vlinders viel dit jaar weliswaar tegen, maar daartegenover stond dat er enkele bijzondere waarnemingen gedaan zijn binnen ons gebied en net erbuiten.

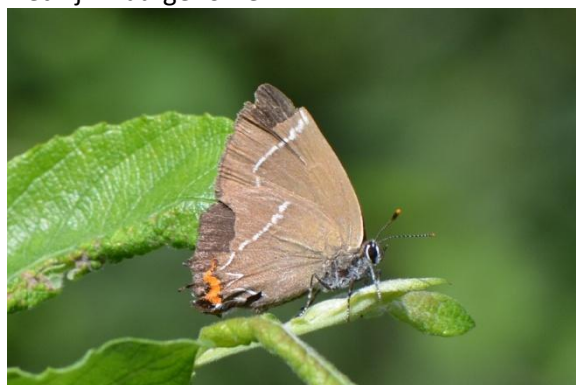
Samenstelling insectenwerkgroep

De groep bestaat uit dezelfde personen als vorig jaar met aanvulling van Marcel Cuijpers die we als nieuw lid hebben mogen begroeten. De samenstelling van de groep is:

Angelique Aelen, Wiel Aelen, Martin van Bommel, Gidy Chorus, Jan Mulder, Lucie Mulder, Karin van de Ven, Marcel Cuijpers, Marianne Vos, Anja van Halbeek, Piet Boonen en Hennie Boonen

Bijzondere waarnemingen dagvlinders

Dit jaar zijn enkele bijzondere vlinders gezien in en net buiten het gebied van de Steilrand die tot dan niet zijn waargenomen.

Lepepage (Satyrtum w-album)
Belfeld 01-8-2015 (foto Hennie Boonen)

Als eerste de lepenpage die 10 meter buiten het gebied van de Steilrand is waargenomen op 1 augustus door Lucie, Jan, Piet en Hennie. De vlinder zat net buiten het gebied op het Duitse grondgebied achter Tuunke Janssen.

Net zo mooi of misschien wel mooier waren de talloze waarnemingen van onze leden van half augustus tot begin september van het staartblauwtje. Dit vlindertje wordt al een aantal jaren in Zuid-Limburg soms waargenomen, maar dit jaar lijkt er een populatie aanwezig te zijn in ons gebied.

Staatblauwtje (Cupido argiades)
Tegelen 28-8-2015 (foto Piet Boonen)

Staatblauwtje (Cupido argiades)
Tegelen 28-8-2015 (foto Hennie Boonen)

Bruin blauwtje (Aricia agestis)
Belfeld 06-08-2015 (foto Piet Boonen)

Op hetzelfde veldje is door Piet en Hennie een gele luzerne vlinder waargenomen. Deze is door Piet ook al eens in 2007 waargenomen in de Steilrand. In tegenstelling tot de oranje luzerne vlinders die meestal met groepen worden waargenomen is de gele luzernevlinder een eenling en daardoor moeilijker waar te nemen.

Op het grasveldje aan de Venweg is door Piet een paar keer een Bruin blauwtje waargenomen.

Gele Luzerne vlinder (Colias hyale)
Belfeld 25-08-2015 (foto Piet Boonen)

Tot slot is er dit jaar ook een aantal keer een heivlinder waargenomen. Waarschijnlijk is dit een verdwaalde gast afkomstig van de Grote Heide in Venlo en is met de zomerstorm door de wind meegenomen.

Veldtochten

Dit jaar zijn er 7 gezamenlijke veldtochten geweest, met een wisselende samenstelling van leden van de insectenwerkgroep.

De eerste veldtocht was op zaterdag 18 april naar de Bakheide in Beesel. Een gebied waar veel Oranjetipjes en andere vlinders zitten. De dagen voor de veldtrip was het warm, wat zich uitte in een vroege waarneming van een landkaartje. Deze worden in ons gebied meestal vanaf begin mei waargenomen.

De tweede veldtocht vond plaats op 02 mei in de kloostertuinen en langs de Maas in Steyl. Alhoewel het droog was, was het niet erg warm, waardoor de vlinders niet of nauwelijks vlogen op het eerste gedeelte van de wandeling. De mooie gedichten langs de Maas maakten de tocht interessant.

Piet en John filosoferend over de poëtische effecten van het leven te lezen op de bordjes langs de Maas
(foto Hennie Boonen)

Vervolgens ging het op 24 mei naar het Jaomerdal in Venlo. Dit gebied wordt rond deze tijd met name bezocht voor de vele libellen die er dan vliegen, zoals de bruine korenbout, en de plasrombout.

Nadat het weer een paar keer op zaterdag had tegengezeten, kon op 27 juni de **vierde veldtocht** worden gehouden. Dit keer werd er gelopen in en rondom de Maalbekergroeve. Rond deze tijd vliegen hier de phegeavlinders, een dagactieve nachtvlinder. En met iets geluk wordt ook de kleine ijsvogelvlinder eind juni waargenomen. Deze werd tijdens de tocht niet waargenomen maar 2 weken later wel door Martin en Hennie.

De **vijfde veldtocht** ging naar de Snelle Sprong en de Wambachgroeve op zaterdag 11 juli. Tijdens de tocht door het bos naar de Wambachgroeve werd een kleine ijsvogelvlinder waargenomen. Ook zaten er in het veldje achter de groeve enkele vuurlibellen.

Levendbarend hagedis (Zootoca vivipara)
Belfeld 27-6-2015 (foto Hennie Boonen)

De **zesde veldtocht** vond plaats op 1 augustus, weer in en rondom de Maalbekergroeve. Gelijk aan het begin van de tocht werd een sleedoornpage waargenomen, weliswaar 10 meter buiten ons gebied op het Duitse grondgebied, maar al met al wel een mooie waarneming. Alhoewel het geen insecten zijn is het altijd weer leuk om de hagedissen in het veldje achter Tuunke Janssen te zien. Bij de vorige tocht en ook bij deze tocht waren deze ook weer te bewonderen.

De **zevende en laatste gezamenlijke veldtocht** werd gehouden op 12 september naar de Rijkelse Bemden in Beesel. Jammer genoeg zat het weer niet mee en begon het gelijk na aankomst te miezeren wat overging in een plensbui. Maar gelukkig was er koffie met vlaai na afloop.

Behalve deze tochten in de Steilrand zijn we ook naar de Sint Pietersberg in Maastricht geweest. In dit gebied komen veel soorten vlinders en libellen voor, die elders in Nederland niet voorkomen. Zo is op deze tocht het bruin dikkopje, het kaasjeskruid dikkopje en het boswitje. Ook is er dit jaar ook door enkele leden een tocht gemaakt naar het Weerterbos.

Waarnemingen dagvlinders

Ook dit jaar is een goed jaar geweest voor de dagvlinders. Behalve de normale soorten zijn er veel bijzondere soorten waargenomen. Onderstaand een overzicht van de waarnemingen van onze leden, binnen het gebied van onze vereniging, maar ook elders in Nederland.

Hesperiidae (Dikkopjes)

1. Groot dikkopje (*Ochlodes sylvanus*)
2. Zwartsprietdikkopje (*Thymelicus lincola*)

Het Groot dikkopje wordt traditioneel waargenomen in de bossen boven Maalbeek, het Zwartsprietdikkopje meer in de open grassvelden, zoals langs de A73.

Verder is het 3. Geelsprietdikkopje (*Thymelicus sylvestriens*) waargenomen door een niet-lid van de insectenwerkgroep.

Buiten ons gebied werden nog het Bruin dikkopje (*Erynnis tages*) en het Kaasjeskruid dikkopje (*Carcharodus alceae*) waargenomen door Piet en Hennie in Maastricht. Het Spiegeldikkopje (*Heteropterus morpheus*) werd door Gidy en Martin in de Grote Peel gezien, en de Kommavlinder (*Hesperia comma*) door Hennie en Piet in Kootwijkerzand. Als laatste werd het Bont dikkopje (*Carterocephalus palaemon*) waargenomen door Piet en Hennie in Griensveen.

Groot dikkopje (Ochlodes sylvanus)
Venlo Jaomerdal 24-6-2015 (foto Jan Mulder)

Papilionidae (Grote Pages)

4. Koninginnenpage

Vorig jaar was een slecht jaar voor de Koninginnenpage (*Papilio machaon*). De vlinder werd nauwelijks waargenomen. Ook dit jaar zijn er weinig meldingen. De eerste melding in de Steilrand is van Gidy op 10 mei. In het najaar werd een rups gevonden door Piet op de Wilde peen in het grasland aan de Venweg. Hopelijk zien we komend jaar de vlinder terug.

Rups van de Koninginnenpage (Papilio Machaon)
Belfeld 2-9-2015 (foto Piet Boonen)

Pieridae (Witjes)

5. Oranjetipje (*Anthocharis cardamines*)
6. Groot koolwitje (*Pieris brassicae*)
7. Klein koolwitje (*Pieris rapae*)
8. Klein geaderd witje (*Pieris napi*)
9. Oranje luzernevlinder (*Colias croceus*)
10. Gele luzernevlinder (*Colias hyale*)
11. Citroenvlinder (*Gonepteryx rhamni*)

Het Oranjetipje is een vaste bewoner van het Meerlebroek en de Bakheide in Beesel, maar komt natuurlijk op veel meer plaatsen voor. Dit jaar is deze vlinder ook waargenomen aan de Venweg. Ook het Groot en Klein Koolwitje, het Klein geaderd witje en de Citroenvlinder worden elk jaar veel waargenomen. De Oranje luzernevlinder was dit jaar een paar keer te bewonderen aan de bosrand

bij de Venweg. Een mooie aparte waarneming was de gele luzerne vlinder die op 25-08-2015 werd waargenomen op het grasveldje aan de Venweg.

Buiten ons gebied werd het boswitje waargenomen op de Sint Pietersberg in Maastricht door Piet en Hennie.

Dit jaar is er voor het eerst melding gemaakt van een scheefbloemwitje (*Pieris mannii*) op de Sint Pietersberg. Op de betreffende dag waren ook Piet en Hennie daar aanwezig, alleen aan de verkeerde kant van de berg.

Lycaenidae (Vuurvlinders, kleine pages en blauwtjes)

- 12. Kleine Vuurvlinder (*Lycaena phlaeas*)
- 13. Eikenpage (*Favonius quercus*)
- 14. Boomblauwtje (*Celastrina argeolus*)
- 15. Icarusblauwtje (*Polyommatus icarus*)
- 16. Staartblauwtje (*Cupido argiades*)
- 17. Bruin blauwtje (*Aricia agestis*)

De mooiste waarneming zijn de staartblauwtjes die voor het eerst zijn waargenomen in ons gebied. Maar ook de waarneming van het Bruin blauwtje mag er wezen. Verder is er door een niet-lid van de insectenwerkgroep een 18. Heideblauwtje (*Plebejus argus*) waargenomen in Reuver. Ook deze vlinder is nog niet eerder waargenomen in de Steilrand.

Eikenpage (Favonius quercus)
Steijl 18-7-2015 (foto Gidy Chorus)

Kleine vuurvlinder (Lycaena phlaeas)
Belfeld 27-9-2015 (foto Hennie Boonen)

Nymphalidae (Aurelia's)

- 19. Atalanta (*Vanessa atalanta*)
- 20. Distelvlinder (*Vanessa cardui*)
- 21. Dagpauwoog (*Aglais io*)
- 22. Kleine vos (*Aglais urticae*)
- 23. Gehakkelde aurelia (*Polygonia c-album*)
- 24. Landkaartje (*Araschnia levana*)
- 25. Kleine ijsvogelvlinder (*Limenitis camilla*)

Kleine ijsvogelvinder (Limenitis camilla)
Belfeld 11-7-2015 (foto Martin van Bommel)

In deze familie vlinders zijn geen bijzondere waarnemingen gedaan, de soorten komen elk jaar veel voor in de Steilrand. Behalve de waarneming van de kleine ijsvogelvinder. De afgelopen jaren wordt deze 1 a 2 keer per jaar waargenomen op dezelfde plaats. Mogelijk dat langzaam een populatie ontstaat. Buiten ons gebied werd door Jan en Lucie en Piet en Hennie de Zilveren maan (*Boloria selene*) gemeld in Groesbeek en een veldparelmoervlinder (*Melitaea cinxia*) in Bemelen

Satyrinae (Zandogen)

26. Bont zandoogje (*Pararge aegeria*)
27. Hooibeestje (*Coenonympha pamphilus*)
28. Oranje zandoogje (*Pyronia tithonus*)
29. Koevinkje (*Aphantopus hyperantus*)
30. Bruin zandoogje (*Maniola jurtina*)
31. Heivlinder (*Hipparchia semele*)

Deze meeste vlinders worden elk jaar op meerdere plaatsen waargenomen en vallen onder de gewone soorten. Minder algemeen is de Heivlinder (*Hipparchia semele*), die door zowel in Reuver als in Belfeld is waargenomen.

Buiten ons gebied werden nog de Argusvlinder (*Lasiommata megera*) door Hennie, Piet, Jan en Lucie waargenomen op de Sint Pietersberg in Maastricht en in Bemelen en de kleine heivlinder door Piet en Hennie in Kootwijkerzand.

Heivlinder (Hipparchia semele)
Belfeld 9-8-2015 (foto Hennie Boonen)

Oranje zandoogje (Pyronia tithonus)
Steyl 17-7-2015 (foto Gidy Chorus)

Waarnemingen libellen

Onderstaand een overzicht van de waargenomen libellensoorten uit het gebied van onze vereniging, door de leden van onze werkgroep.

1. Weidebeekjuffer (<i>Calopteryx splendens</i>)	4. Houtpantserjuffer (<i>Lestes viridis</i>)
2. Tengere pantserjuffer (<i>Lestes virens</i>)	5. Bruine winterjuffer (<i>Sympecma fusca</i>)
3. Gewone pantserjuffer (<i>Lestes sponsa</i>)	6. Lantaarntje (<i>Ischnura elegans</i>)

7. Watersnuffel (*Enallagma cyathigerum*)
8. Azuurwaterjuffer (*Coenagrion puella*)
9. Kleine roodoogjuffer (*Erythromma viridulum*)
10. Grote roodoogjuffer (*Erythromma najas*)
11. Vuurjuffer (*Pyrrhosoma nymphula*)
12. Koraaljuffer (*Ceriagrion tenellum*)
13. Blauwe breedscheenjuffer (*Platycnemis pennipes*)
14. Kanaaljuffer (*Erythromma lindenii*)
15. Paardenbijter (*Aeshna mixta*)
16. Blauwe glazenmaker (*Aeshna cyanea*)

Kanaaljuffer (*Erythromma lindenii*)
vers exemplaar
Belfeld 14-6-2015 (foto Hennie Boonen)

17. Plasrombout (*Gomphus pulchellus*)
18. Grote keizerlibel (*Anax imperator*)
19. Zuiderlijke keizerlibel (*Anax parthenope*)

20. Viervlek (*Libellula quadrimaculata*)
21. Platbuik (*Libellula depressa*)
22. Bruine korenbout (*Libellula fulva*)
23. Gewone oeverlibel (*Orthetrum cancellatum*)

Plasrombout (*Gomphus pulchellus*)
Venlo Jaomerdal 24-5-2015 (foto Jan Mulder)

24. Zwarte heidelibel (*Sympetrum danae*)
25. Bloedrode heidelibel (*Sympetrum sanguineum*)
26. Zwervende heidelibel (*Sympetrum fonscolombii*)
27. Bruinrode heidelibel (*Sympetrum striolatum*)
28. Steenrode heidelibel (*Sympetrum vulgatum*)
29. Vuurlibel (*Crocothemis erythraea*)
30. Smaragdlibel (*Cordulia aenea*)

Smaragdlibel (*Cordulia aenea*)
Belfeld 9-5-2015 (foto Martin van Bommel)

Naast deze eigen waarnemingen zijn door anderen nog de volgende soorten waargenomen (bron: Waarneming.nl)

31. Tengere grasjuffer (*Ischnura pumilio*)
32. Zuidelijke glazenmaker (*Aeshna affinis*)
33. Beekoeverlibel (*Orthetrum coerulescens*)

Waarnemingen nachtvlinders

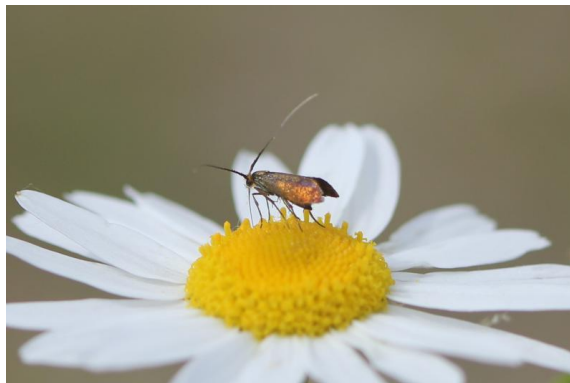
De meeste nachtvlinders worden normaliter met een laken en/of een lichtval gelokt en waargenomen, maar deze hulpmiddelen zijn dit jaar niet gebruikt. De nachtvlinders die zijn waargenomen zijn daarom vooral dagactieve nachtvlinders. Enkele mooie waarnemingen:

De phegeavlinder (melkdrupje) is van een zeldzame soort in ons gebied gegaan naar een algemeen voorkomende soort. Bij ons zijn ze goed ingeburgerd en komen langs de gehele bosrand in de Steilrand voor.

Phegeavlinder (Amata phegea)
Belfeld 28-6-2015 (foto Jan Mulder)

Een mogelijke waarneming van een hertshooilangsprietmot

Hertshooilangsprietmot - Adela violella
Belfeld 26-6-2015 (foto Piet Boonen)

Overige waarnemingen

Naast de vlinders en libellen werden er natuurlijk nog diverse andere soorten waargenomen, maar daar is geen overzicht van gemaakt omdat de aandacht voornamelijk op de vlinders en libellen heeft gelegen. Echter niet onvermeld mag blijven de waarneming van een hoornaarroofvlieg. De vlieg is ca 4 cm groot en is daarmee een van grootste vlieg die voorkomt in Nederland. De vlieg op de foto is bezig eitjes te leggen in de uitwerpselen van de grote grazers. De larven van deze vlieg leven weer van de larven van de aaskevers die ook de eitjes leggen in deze "mesthopen".

Hoornaarroofvlieg (Asilus crabroniformis)
Belfeld 28-8-2015 (foto Hennie Boonen)

Insectenwerkgroep IVN De Steilrand

Angelique Aelen
Lucie Mulder
Martin Van Bommel
Piet Boonen
Marianne Vos
Karin Van de Ven

Wiel Aelen
Jan Mulder
Gidy Chorus
Hennie Boonen
Anja Van Halbeek

